CIRCULAȚIA CALENDARELOR RELIGIOASE ÎN ZONA REGHINULUI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Antonina Silvia FRANDEŞ (ANDONE), PhD Candidate,
„Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: *During the inter-war period, the villages around Reghin achieved great progress in their activity of the masses cultural enhancement, common work of school through its teachers, of cultural associations but also of Church as a spreader of the writen word among peasants. The religious calendars existing in the area were looked upon as primers by some, or as a source of moral, religious, esthetic and cultural formation, generally speaking, by others.Their encyclopaedic content ensured great popularity. The alternation of literary issues with those practical and informative was a strategy of initiating the peasants , mostly ignorant, in the cultural area. Our efforts of reconstituting the calendars' spreading in the area revealed calendars produced by The Orthodox and Greek-Catholic Churches, with a prevalance of those printed in Cluj and Blaj. Nowadays the number of these journals is very low. Most parish libraries are no longer possesing calendars.One can find them in private collections, inheritated whitin family or collected from peasants' houses by some old books lovers. The documents, found in the Archives of the Diocesan Center in Cluj and in the National Archives of Alba county, helped us gathering infomation regarding acquisition and distribution of calendars around Reghin. From the ecclesiastic mail we can figure out a sort of feed-back after reading the calendars, this way being able to conclude upon the impact the journals had on readers in the villages.*

Keywords: *inter-war, religious calendars, Reghin area, calendars' spreading, cultural impact*

Satele din zona Reghinului au parcurs în perioada interbelică o etapă esenţială în demersul de ridicare culturală a maselor populare, lucrare comună a şcolii prin dascălii săi, a asociaţiilor culturale dar şi a Bisericii ca propagatoare a cuvântului scris în rândurile ţăranilor.

Grigore Ploeşteanu, făcând referire la rolul şi circulaţia presei în spaţiul mureşean, consideră că aceasta „a răspuns nevoilor spirituale ale

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

românilor, iar tipărirea calendarelor le-a pus la îndemână o lectură folositoare."[1]

Calendarele religioase prezente în zonă au constituit pentru unii primele abecedare, pentru alţii o sursă de formare religios-morală, estetică, culturală în general. Conţinuturile lor enciclopedice le asigurau o mare popularitate. Alternarea subiectelor literare cu cele practice şi de informare era o strategie de iniţere a ţărănimii, în bună parte ignorantă, în sfera culturală.

Eforturile de reconstituire a circulaţiei calendarelor în zonă au scos la iveală calendare emise de Bisericile ortodoxă şi greco-catolică şi baptistă remarcându-se o predominanţă a periodicelor tipărite la Cluj şi Blaj.

În prezent numărul exemplarelor care se mai păstrează este foarte redus. Bibliotecile parohiale nu mai au, în marea lor majoritate, în inventare astfel de periodice. Ele se mai regăsesc în unele colecţii particulare, moştenite în familie sau adunate de prin casele sătenilor de către vreun pasionat al cărţii vechi.

Cercetările întreprinse au fost mult îngreunate de faptul că aceste periodice nu se mai păstrează în prezent în arhivele protopopiatelor şi parohiilor din zonă. Din mărturiile unor preoţi am dedus că în perioada comunistă, din dorinţa de a şterge din memoria colectivă informaţii referitoare la cultul monarhiei în special, calendarele interbelice au fost adunate şi distruse. Scopul acestei acţiuni a fost muşamalizat sub binevoitoarea intenţie de a păstra aceste publicaţii la protopopiate sau la secţia „Periodice" a Bibliotecii Judeţene Mureş. Din păcate acestea nu au mai ajuns în niciunul din locurile menţionate.

Documentele din Arhiva Centrului Eparhaial Cluj şi de la Arhivele Naţionale Alba au contribuit la completarea informaţiilor privitoare la modul de achiziţie şi distribuţie al calendarelor în zona Reghinului.Din corespondenţa ecleziastică extragem şi un soi de feed-back al lecturării calendarelor, aşadar putem emite concluzii referitoare la impactul periodicelor asupra cititorilor de la sate.

Informaţii cu privire la circulaţia Calendarului „Clujul românesc" de pildă din anul 1924 avem din scrisoarea administratorului protopresibiterial Ioan Sălăgean din Reghin. Acesta raportează, ca răspuns la Ordinul diecezan nr. 5280/ 1923, modalitatea de distribuţie a

[1] Grigore Ploeşteanu, *Abonaţii mureşeni la presa românească în anul 1883* în *Reghinul cultural, studii şi articole,* IV, 1999.

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

calendarelor prin preoţii parohi după cum urmează: Caşva - 5 bucăţi, Deda – 10, Filea - 12, Hodac – 10, Ibăneşti – 10, Idicel pădure – 9, Idicel-sat – 31, Luieriu – 8, Aluniş – 10, Pietriş-Dumbrava – 10, Răstoşnea – 10, Râpa de sus – 10, Râpa de jos – 10, Săcal - 10, Topliţa – 10, Urisiu – 10, Muierău – 10, Potoc – 10,Stânceni -15.[2]

Erau şi cazuri când calendarele au trebuit returnate, ele negăsindu-şi cumpărători în zonă. Protopopul Dumitru Antal al Reghinului cere Consistoriului diecezan Cluj să accepte returnarea a patru calendare de la Hodac şi a două calendare de la Râpa de jos, motivul fiind întârzierea sosirii calendarelor în parohie, timp în care sătenii şi-au procurat alt tip de calendare.Cu altă ocazie, tot din aceeaşi sursă aflăm că unele parohii aveau restanţe la plata calendarelor.Este vorba de parohiile Aluniş, Hodac, Idicel sat, Lunca bradului, Râpa de sus, Râpa de jos, Săcal.Explicaţia ar putea fi preţul mare al calendarului în comparaţie cu puterea de cumpărare a sătenilor.

Deşi angajaţi în această amplă campanie de culturalizare a maselor, pentru unii preoţi sarcina distribuirii calendarelor era o obligaţie de serviciu împovărătoare, mai ales că de multe ori costul calendarelor era reţinut cu anticipaţie din salariile preoţeşti. Protopopul Dumitru Antal al Reghinului expune această stare de fapt în felul următor: „Exemplarele returnate imediat le-am trimis acelor preoţi cari s-au arătat harnici în vânzarea celor distribuite de la început.În acest feliu nu va rămâne nici un exemplar nevândut, cu deosebirea şi totodată şi rugămintea de a lăsa în grija noastră încasarea preţului calendarelor şi a nu face detrageri anticipative din salar, partea cea mai simţitoare a fiecărui funcţionar public şi ca atare şi a preoţimii noastre, neîndestulită cu salarul ce-l primeşte."[3]

O altă cale de reconstituire a circulaţiei calendarelor în zona Reghinului sunt colecţiile particulare. Datorită unor oameni iubitori de carte, profund legaţi de valorile creştine şi naţionale, câteva exemplare din calendarele interbelice au supravieţuit.

Astfel pe Valea Superioară a Mureşului, la Stânceni, s-au păstrat de către Dumitru Buruş următoarele calendare:*Calendarul „Lumea ilustrată" pe anul 1924* (Bucureşti, Editura Librăriei Ig. Hertz); *Calendarul poporului creştin pe anul 1930* (Arad,Tipografia „Atheneum" L.Bloch*);"Clujul*

[2]Arhiva Centrului Eparhial Cluj,105, III,188/923,*Calendarul diecezan 1924.*

[3]Arhiva Centrului Eparhial Cluj, 3358 II 283/924, *Calendarul pe 1925.*

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

românesc", calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pa anul 1925(Cluj, Institutul de arte grafice, editură şi librărie „Cartea românească" S.A.);*Calendar pa anul 1934(* lipsesc coperţile, dar în urma analizei deducem a fi un exemplar din*Calendarul foii „Lumina satelor",* tipărit de Oastea Domnului;*Calendar Ortodox pe anul 1926*; *„Fraternitate", Calendarul tineretului român pe anul 1941* (Budapesta, Ediţia Inteprinderii Centrale de Presă);*Calendar pe anul 1947*;*Calendarul satului pe anul 1940* (Cluj, Editura „Gazeta satului"); *Calendarul foii „Lumina satelor" pe anul dela Domnul 1930*(Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane).

La Vătava încă mai există un exemplar din *Calendarul creştinului de lege răsăriteană pe anul comun 1947* (Cluj, Editura Episcopiei Ortodoxe Române).

La Reghin, în colecţia domnului Ilie Frandăş, am găsit un număr de patru calendare, adunate în decursul timpului de pe Valea Gurghiului: *Calendarul gazetei „Foaia noastră" pe anul 1943*(Timişoara, B-dul Tache Ionescu, nr.22); *Calendar pe anul 1942*;*Calendarul dela Blaj pe anul 1928,1947*(Blaj, Tipografia Seminarului);*Calendarul „Foaia noastră"pe anul 1935*(Cluj,Tipografia Naţională S.A.)

Calendarul dela Bixad pe anul Domnului 1940(Mănăstirea Bixad, Editura Tipografiei Ordinului Sf. Vasile), *Calendarul pe anul 1943*,*Calendarul ziarului „Tribuna" pe anul 1942*,*Almanahul tineretului român 1943* (Tipografia „Grafika" Nagyvárad), *Calendarul „Vieaţa creştină" pe anul 1948*(Cluj, Editura „Vieaţa creştină") le-am descoperit în biblioteca personală a pr.Vasile Chiorean de la parohia Reghin-Iernuţeni.

La parohia Bistra Mureşului s-au păstrat din intervalul periodic 1918-1948, următoarele calendare: *„Clujul românesc"-Calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anii 1926, 1930,1931,1933,1934,1936,1937*(Cluj ,Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române) şi *Calendarul creştinului de lege răsăriteană pe anii 1942,1943,1947,1948* (Cluj, Editura Episcopiei Ortodoxe Române).

Crâsnicul bisericesc Toderuţ Ioan din satul Logig a lăsat fiului său Andrei câteva calendare : *Calendarul dela Blaj pe anii 1937, 1938 şi 1948.* Din aceeaşi sursă am aflat că după 1948, trecând la credinţa ortodoxă, s-au abonat la calendarele ortodoxe tipărite la Cluj. Acestea însă nu mai fac obiectul acestui studiu, depăşind perioada anterior stabilită.

Preotul pensionar Muntean Vasile, fost paroh în Parohia Ortodoxă Orşova, comuna Gurghiu, mai păstrează în biblioteca personală câteva exemplare interbelice, într-o formă incompletă: *Calendarul creştinului de*

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

lege răsăriteană pe anul comun 1943 (Cluj, Editura Episcopiei Ortodoxe Române Kolozsvár; pe copertă este trecut numele proprietarului – Moldovan Cirilă), *Calendarul de la Bixad* (în acest caz lipsind coperţile, am dedus din articolul *Un cuvânt la început de an* că publicaţia a fost tipărită la un interval de timp de 14 ani de la înfiinţarea publicaţiei – adică în 1933- deci în 1947; a aparţinut lui Dunca Nicolae), *Calendar pe anul 1943* (după conţinut şi ilustraţii este cu certitudine un calendar greco-catolic, însă neavând coperţi, deducem că aparţine Eparhiei greco-catolice de Cluj-Gherla; proprietar – Cotta Zaharie), *Calendar pe anul 1941* (după însemnările găsite, calendarul a aparţinut Anuţei Dan din satul Orşova, comuna Gurghiu; conţinutul său este în întregime religios, asemănător cu cel al *Calendarului* tipărit de *Tribuna Ardealului* şi cuprinde articole semnate atât de autori greco-catolici (canonicul Nicolae Pura, dr.Chitta Iulian,pr. Pompeiu Onofreiu) cât şi ortodocşi (pr. Viorel Bujoreanu, pr. Florea Mureşanu) şi din Oastea Domnului (pr.Vladimir Popovici, Traian Dorz, I. Marini); *Calendarul dela Bixad pe anul Domnului 1948* (Satu Mare, Tipografia Ord. Sf. Vasile, Mănăstirea Bixad), *Calendarul săteanului, calendar pe anul comun 1938* (Sibiu,Tiparul şi editura lui Krafft & Drotleff S.A; exemplarul a aparţinut lui Chiorean Iacob din Orşova).

Matei Zaharie din satul Ibăneşti deţine un calendar incomplet al Astrei din anul 1936 (identificarea s-a făcut după conţinut şi după însemnarea de pe o filă a caledarului).

Analizând lucrurile putem desprinde câteva aspecte relevante.În primul rând remarcăm o mare varietate de calendare în zonă, nu doar cele emise de Biserică şi nu doar din spaţiul transilvan.

Preocupaţi de soarta sătenilor au fost şi redactorii „Gazetei săteanului" din Cluj, oameni care nu şi-au uitat obârşiile odată ajunşi intelectuali în oraş, ci dimpotrivă au simţit că trebuie să se dedice ridicării culturale a celor din mijlocul cărora s-au ridicat. Imboldul creator s-a născut din conştientizarea unei stringente nevoi de cultură dar şi din sentimentele nostalgice ale autorilor pentru satul natal: „Undeva , departe, în vâltorile vieţii de oraş, un grup de tineri şi-au amintit într'un rând de cei de acasă.Ochii lor au revăzut, pentru o clipă, cerul albastru şi drag al satului părăsit cu ani în urmă, chipul lor s'a înseninat la aducerea aminte a copilăriei petrecute în tovărăşia holdelor de aur, a apelor, a codrilor sau a munţilor de odinioară.Sufletul lor a tremurat regăsindu-se, o clipă, proaspăt şi dogoritor de viaţă ca în anii începutului.Şi pentru că depărtarea, uneori deosebit de mare, i-a împiedicat să se afle în mijlocul

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

alor lor,şi-au înfrăţit gândurile şi doruile, trimiţându-le, pe calea aceasta a scrisului, tuturor celor dragi rămaşi acasă..."[4]

Demersul lor a culminat cu editarea în 1940 a unui calendar, fapt asumat ca pe o datorie a oricărei *foi* destinate poporului şi considerat un mijloc valoros de răspândire a culturii în rândul maselor: „Este cel dintâi calendar ce vi-l aducem.Ne-am străduit să vă facem un dar de preţ.Voi, cetitori, veţi socoti măsura în care am izbutit".[5]

Nu cunoaştem exact modul de achiziţionare a acestui calendar în zona Reghinului, dar presupunem că cei interesaţi fie îl găseau în librării sau direct de la distribuitori din sat care puteau fi primarul, agronomul, reprezentanţi ai diferitelor societăţi sau ai sectelor religioase.Supoziţia este susţinută de documentele[6]referitoare la distribuirea calendarelor religioase din care aflăm că în sate se distribuiau calendare din mai multe surse şi exista chiar o concurenţă a desfacerii lor în timp util. Cei care întârziau rămâneau cu ele nevândute.

În zonă au ajuns până şi calendarele baptiste. Dovadă stă *Calendarul poporului creştin pe anul 1930*, editat la Arad, aflat în prezent în posesia lui Dumitru Buruş din Stânceni, creştin ortodox. Achiziţionarea şi lecturarea unui calendar sectar (pentru că există note de lectură pe coperta calendarului), ne fac să credem că unii săteni nu făceau diferenţa între calendare atâta vreme cât conţinutul era asemănător: partea calendaristică, date referitoare la Casa Regală a României, parte literară, consemnarea târgurilor, reclame.Existau însă şi elemente clare de propagandă religioasă baptistă prin prezentarea fruntaşilor baptişti din ţară şi de peste hotare şi prin articole precum:*Cultul baptist, Convertire orizontală şi verticală, De ce îţi este lipită inima mai mult?*Lecturarea unor astfel de materiale de către credincioşii ortodocşi putea să satisfacă curiozitatea lor pentru doctrina sectelor şi să fie considerată de acestea din urmă o victorie pe tărâmul prozelismului religios.Totuşi, dacă ne orientăm după notele de lectură, acestea indică unele pagini în care este pomenit Patriarhul Miron Cristea în calitate de regent al Regelui Mihai (p.32), meditaţii pe tema efemerităţii vieţii bazate pe cuvintele eminesciene „rupi o filă din calendar, rupi o zi din viaţă!" (p.50) şi *Maxime din şcoala vieţii* (p.79).Devine evident astfel că cititorul are repere

[4]*Cuvânt de început* în *Calendarul satului pe anul 1940,* Editura „Gazeta satului"Cluj, p.3

[5]idem

[6]Arhiva Centrului Eparhial Cluj, 105 III 188/923, *Calendarul diecezan 1924.*

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

în orientarea sa religioasă şi este puternic ataşat de ideea de regalitate.După propriile-i mărturisiri a păstrat calendarul până astăzi datorită informaţiilor şi ilustraţiilor legate de Casa Regală a României.
Răspândirea calendarelor greco-catolice se făcea prin intermediul poştei pe bază de abonament. Elocventă în acest caz este ştirea din „Unirea poporului"din anul 1925: „Calendarul dela Blaj e sub tipar de mult şi acuş va fi gata, aşa că peste puţine zile vom începe trimiterea lui la poştă.Nădăjduim să fie unul dintre cele mai frumoase calendare din acest an.Cei care doresc să-l aibă, să nu întârzâie a-l cere încă de pe acum, să nu se întâmple ca anul trecut, când peste 3000 de abonaţi întârziaţi, au rămas fără de el, că se trecuse tot, încă înainte de a ieşi dela tipar"[7].De aici deducem interesul ridicat manifestat de cititori pentru astfel de tipărituri, precum şi preocuparea redactorilor de a alcătui calendare cât mai interesante şi cât mai atractive pentru publicul cititor.
Cei care intermediau între cititorii de rând şi redacţia „Unirii poporului" erau preoţii greco-catolici, fapt pe care îl aflăm, din aceeaşi sursă, prin intermediul unei reclame.Nu e de mirare că cererea pentru calendare era atât de mare atâta vreme cât li se făcea o prezentare elogioasă şi amănunţită.Erau oferite informaţii atât despre condiţiile grafice de excepţie (copertă şi ilustraţii în trei culori) cât şi despre conţinutul bogat („Pe lângă partea, de calendar cu sărbătorile, cu mersul vremii şi cu tipicul slujbelor bisericeşti, mai cuprinde foarte multe pagini cu poezii, poveşti, glume, poveţe economice şi sfaturi gospodăreşti, scrise toate de oameni cu peana măiastră. La partea hazlie minunatele păţanii ale lui Niţă Zdrenghea..."[8]) Se precizează şi preţul diferenţiat al calendarelor: 35 de lei pentru calendarul cu şematism destinat clerului şi 20 de lei pentru calendarul fără şematism adresat poporului.Observăm că redacţia „Unirii poporului" a luat în considerare faptul că oamenii de rând nu erau interesaţi de şematism şi au optat pentru o variantă simplă de calendar şi evident mai ieftină.
Acest aspect a fost dezbătut şi în cazul calendarului „Clujul românesc", unii preoţi plângându-se de preţul mare al calendarelor şi de faptul că avea un conţinut prea oficial. Însă, în cele din urmă, redacţia nu a schimbat nimic, preferând să rămână un singur model de calendar cu

[7]Iuliu Maior, *Ştirile săptămânii* în *Unirea poporului,* nr.46,an VII, Blaj, 1925, p.3.
[8]*Reclamă* în *Unirea poporului*, nr.46,an VII, Blaj, 1925, p.4

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

şematism pentru toate categoriile de cititori.Această alegere nu a fost însă cea mai avantajoasă.
În aceeaşi pagină publicitară cititorii sunt informaţi şi despre alte avantaje ale achiziţionarea calendarelor care arată o bună strategie de marketing pentru acele vremuri: la comandarea a 20 de calendare se primea unul gratuit iar taxele poştale erau suportate de redacţie.
Însă sfera de distribuţie era mult mai largă, calendarele găsindu-se şi în librării şi la „boltaşi" (vânzători) la preţuri mai mari.
Despre distribuirea *Calendarului dela Blaj* în zona Reghinului nu s-au găsit documente, însă protopopul Ariton Popa raportează către Tipografia Seminarială Blaj distribuirea Şematismelor (adică a calendarului cu şematism)în localităţile arondate. Este vorba de 40 de localităţi aparţinătoare protopopiatului Reghin:Adrian , Apalină, Beica de Jos, Beica de Sus, Breaza, Căciciu, Caşva, Chiheriul de Jos, Chiheriul de Sus,Chinar, Comori, Dumbrava, Filpişul mare, Glăjărie,Gurghiu, Habic, Hodac, Jabeniţa, Ibăneşti, Iernuţeni, Maioreşti, Mura mare, Mura mică, Nadăşa, Orşova, Petelea, Poarta,Reghin I, Reghin II, Râpa de sus, Săcalul de pădure, Sânmihaiul, Solovăstru, Siseni , Şerbeni, Teleacul,Toldal, Urisiul de Jos, Voivodeni.[9] Dacă preoţii din parohiile amintite primeau calendarerul cu şematism, atunci cu siguranţă şi calendarele pentru mireni circulau în aceste localităţi.
În general calenadele aduceau o mare varietate de informaţii de interes general precum şi „parte literară" culeasă sau scrisă cu scopul precis de a fi folositoare maselor largi de cititori, îndeobşte rurali. În urma lecturării calendarelor putem spune că ţăranii învăţau multe lucruri utile pentru activitatea lor cotidiană, practică, căci găseau aici date privitoare la prognoza meteo pe întregul an calendaristic în detaliu, fapt extrem de important pentru oamenii de la sate a căror viaţă gospodărească era dependentă de vreme. De exemplu pentru luna ianuarie a anului 1925 apare: „Din 1-9 frig, vifor şi ger; 10 nor; 11-18 moină şi vânt; 14-15 vifor cu zăpadă;16-17 ger; 18-23 moină şi vânt;24-25 senin şi vânt; 26 moină; 27-29 zăpadă; 30-31 moină."[10]Acelaşi mod prezentare îl găsim şi în *Calendrul „Lumina Satelor" 1930.*În altele precum *Calendarul poporului*

[9]DJAN Alba,*Fondul: Tipografia Seminarului Blaj, Tractul Reghinul –Săsesc.Evidenţa lucrărilor difuzate şi a sumelor încasate,1906-1938.*
[10]*Vremea* în *Calendarul „Clujul Românesc" – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1925,* anul III, Cluj , Institutul de arte grafice, editură şi librărie „Cartea românească" S.A., Sucursala „Cosânzeana", p.21.

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

*creştin pe anul 1930,*ţăranilor li se oferă un program al activităţilor gospodăreşti în concordanţă cu prognoza meteo a fiecărei luni precum şi îndemnuri de mare preţ reunite sub genericul *Sfaturi economice":* La câmp: Lucrul cel mai de seamă este secerişul, căratul şi treeratul. Când s'a isprăvit cu secerişul şi ai niţică vreme ară şi grapă mirieştea.În grădină: Scoatem ceapa şi în locul ei sădim ridiche de lună.Să curăţim frunzele curechiului (varză) de viermi. În vie săpăm a treia oară , legăm şi tundem. În coşniţe ne uităm dăcă roiul are matcă, dacă n'are îi vom da.
Trimite abonamentul la reviste pe jumătate de an înainte.
Învaţă-te a-ţi plăti gazeta înainte. Prin luminarea minţei se înalţă omul. Nu pierde vremea. Ce poţi face astăzi nu lăsa pe mâne.
Banii daţi pentru cărţi şi reviste bune, sunt ca sămânţa, aduc rod bogat."
[11]Pe aceeaşi linie merge şi *Calendarul Satului pe anul 1940,*însă mult mai în detaliu, aici apărând şi sfaturi pentru gospodine.Reproducem un fragment din rubrica *Calendarul plugarului pe Noiembrie* : „Ziua e scurtă: ploile mocnite de toamnă nu prea dau voie să calci pe cărările desfundate. Începe viaţa de casă. Fusul sfârâie; stativele ţăcănesc, iar când sara se lasă, în jurul lămpii prinde a avea tot mai multă cătare, *Calendarul Satului* cu toate cele bune cuprinse în el."[12]Desprindem în acest fel ideea că citirea calendarelor era o cutumă deja integrată în viaţa sătenilor.
În *Calendarul creştinului de lege răsăriteană pe anul 1947,*găsim şi o prognoză meteo bazată pe un amalgam de înţelepciune ancestrală cu elemente din credinţele populare.De pildă menţionăm ce apare sub titlul *Vorbe din bătrâni* pentru luna decembrie: „De se arată multe gâşte sălbatice şi iepurii se apropie de sat va fi iarnă grea. Decemvrie, gerosla început, ţine gerul 10 săptămâni.Moş Crăciun zăpădos prevesteşte an mănos.De va fi Crăciun ploios, vor fi Paştile friguroase.Indreea geros aduce an mănos.Ochii stăpânului îngraşă vitele".[13]Se remarcă utilizarea în acelaşi context a ambelor denumiri pentru luna decembrie – *decemvrie* şi *indreea,* arătându-le astfel cititorilor că denumirea populară *indreea* are şi un echivalent modern – *decemvrie,* integrându-i pas cu pas în sfera civilizaţiei universale.

---

[11]*Sfaturi economice* în *Calendarul poporului creştin pe anul 1930,*Tipografia „Ateneum" L.Bloch, Arad, p.16.
[12]*Calendarul Satului pe anul 1940,* Editura „Gazeta satului", Cluj, p.36.
[13]*Calendarul creştinului de lege răsăriteană pe anul 1947,*Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj,p.31

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

Pe de altă parte, toate calendarele, fără excepţie, promovează casa regală, dezvoltând un adevărat cult în rândurile cititorilor rurali.Materialele variază de la prezentarea familiei domnitoare la articole comemorative ale Regelui Ferdinand, aspecte din timpul vizitei suveranilor români la Varşovia ori din anii copilăriei Regelui Mihai.Sărbătorilor din familia regală li se acordau importanţa cuvenită fiind menţionate alături de sărbătorile naţionale şi de sărbătorile legale.Nu lipsesc nici fotografiile membrilor Casei regale dezvăluind amănunte interesante din viaţa acestora: „M.Sa Regele Mihai I încercând tainele slovelor”[14], „M.S.Regina Maria şi Domniţa Ileana în Castelul Bran lângă Braşov”[15], „Familia regală aşteptând sosirea coşciugului Eroului Necunoscut”[16], „M.S.Regele cu Principele Mihai”, „M.S. Regina cu Principele Mihai”[17]. În majoritatea fotografiilor Regina Maria poartă costum tradiţional românesc, pe care îl aprecia pentru unicitatea şi frumuseţea aparte, fiind astfel şi mai aproape de valorile satului românesc.

Partea literară sta sub acelaşi semn al diversităţii. Cititorii se puteau pune la curent cu ultimele ştiri naţionale şi internaţionale dar aveau la dispoziţie şi un bogat material pe teme religioase,istorice, economice, medicale sau politice.În multe calendare predominau cele religioase, care pledau pentru apărarea preceptelor morale în viaţa cititorilor.Putem exemplifica cu câteva titluri: „Rugaţi-vă şi lucraţi!”[18],”Munca şi suferinţa”[19], „Poartă-te cum ţi-e numele”[20], „Ascultarea Sfintei Liturghii”[21], „Valoarea religiei” [22] ş.a. Creaţiile literare cel mai frecvent întâlnite sunt poezii religioase („Rugăciune”[23], „Trăim vremuri biblice”[24],

---

[14]*Calendarul foii „Lumina satelor”pe anul dela Domnul 1930,* anul IV, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, p.36.

[15]*Calendarul „Lumea Ilustrată” pe anul 1924,* Editura Librăriei Ig.Hertz, Bucureşti, p.79.

[16] Idem, p.71.

[17]Idem, p.96-97.

[18]*Calendarul foii „Lumina satelor” pe anul dela Domnul 1930,* anul IV, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, p.35

[19]*Calendarul poporului creştin pe anul 1930,*Tipografia „Ateneum” L.Bloch, Arad, p.60.

[20]*Calendarul foii „Lumina satelor” pe anul dela Domnul 1934,* Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, p.48

[21]*Calendarul dela Blaj pe anul visect 1948, anul XXV,* Tipografia „Grafica” Oradea,p.60

[22]*Calendarul „Clujul Românesc” – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1933,* anul XI, Cluj , Tiparul Tipografiei Eparh. Ort. Rom. , p.33.

[23]*Calendarul dela Blaj pe anul comun 1938,*anul XV, Tipografia Seminarului Teologic, Blaj, p. 71

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

„Credinţa, Nădejdea şi Iubirea”[25], „De-ai veni, Doamne”[26] etc.) şi povestirile moralizatoare („Mamă fără inimă”[27], „Visul boierului”[28], „Dumnezeu şi învăţatul Negoiţă”[29], „Judecata”[30], „Apa vieţei”[31] şi multe altele).

Putem deci concluziona că impactul asupra cititorilor nu putea fi decât benefic, calendarele alături de gazete constituind cele mai la îndemână mijloace scrise de informare şi formare a oamenilor din mediul rural. Ele au jucat un rol primordial în viaţa de zi cu zi a ţăranilor, prin sfaturile practice oferite dar şi în orientarea spirituală, în graniţele moralităţii creştine şi în cultul valorilor tradiţionale şi naţionale.

Iar în ce priveşte răspândirea, circulaţia calendarelor în zona Reghinului, tindem să credem, aşa cum afirma Grigore Ploeşteanu că presa în general, cea religioasă în special, „a avut o mult mai largă audienţă decât indică numărul abonaţilor, mulţi cititori nedispunând de o situaţie materială care să le permită abonarea diferitelor periodice.”[32]

Bibliografie

Arhive:

- Arhiva Centrului Eparhial Cluj;
- DJAN Alba;

Periodice:

- *Calendarul „Lumea Ilustrată” pe anul 1924,* Editura Librăriei Ig.Hertz, Bucureşti;

---

[24]*Calendarul foii „Lumina satelor” pe anul dela Domnul 1934,* Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, pp.54-55.

[25]*Calendarul dela Bixad pe anul Domnului, 1940,* Tipografia Ord. Sf. Vasile, Mănăstirea Bixad,p.83-85.

[26]*Calendar pe anul 1943(lipsesc coperţile),* p.44.

[27]*Calendarul dela Bixad pe anul Domnului, 1940,* Tipografia Ord. Sf. Vasile, Mănăstirea Bixad,p.64-72.

[28]*Idem*, p.90-92.

[29]*Calendarul „Clujul Românesc” – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1933,* anul XI, Cluj , Tiparul Tipografiei Eparh. Ort. Rom. , p.93-96.

[30]*Calendarul Satului pe anul 1940,* Editura „Gazeta satului”, Cluj, pp.130-132

[31]*Calendarul „Clujul Românesc” – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1925,* anul III, Cluj , Institutul de arte grafice, editură şi librărie „Cartea românească” S.A., Sucursala „Cosânzeana”, pp.100-102.

[32] Grigore Ploeşteanu,*op.cit,* p.89

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

- *Calendarul „Clujul Românesc" – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1925,* anul III, Cluj , Institutul de arte grafice, editură şi librărie „Cartea românească" S.A., Sucursala „Cosânzeana";
- *Calendarul foii „Lumina satelor" pe anul dela Domnul 1930,* anul IV, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane;
- *Calendarul poporului creştin pe anul 1930,*Tipografia „Ateneum" L.Bloch, Arad;
- *Calendarul „Clujul Românesc" – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1933,* anul XI, Cluj , Tiparul Tipografiei Eparh. Ort. Rom.;
- *Calendarul foii „Lumina satelor" pe anul dela Domnul 1934,* Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane;
- *Calendarul dela Blaj pe anul comun 1938,*anul XV, Tipografia Seminarului Teologic, Blaj;
- *Calendarul Satului pe anul 1940,* Editura „Gazeta satului", Cluj;
- *Calendarul dela Bixad pe anul Domnului, 1940,* Tipografia Ord. Sf. Vasile, Mănăstirea Bixad;
- *Calendar pe anul 1943(lipsesc coperţile);*
- *Calendarul creştinului de lege răsăriteană pe anul 1947,*Editura Episcopiei Ortodoxe Române Cluj;
- *Calendarul dela Blaj pe anul visect 1948, anul XXV,* Tipografia „Grafica" Oradea.

.

Articole:

- Maior ,Iuliu, *Ştirile săptămânii* în *Unirea poporului*, nr.46, an VII, Blaj, 1925;
- Ploeşteanu ,Grigore, *Abonaţii mureşeni la presa românească în anul 1883* în *Reghinul cultural, studii şi articole,* IV, 1999;
- *Reclamă* în *Unirea poporului*, nr.46,an VII, Blaj, 1925;
- *Sfaturi economice* în *Calendarul poporului creştin pe anul 1930,*Tipografia „Ateneum" L.Bloch, Arad;
- *Vremea* în *Calendarul „Clujul Românesc" – calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1925,* anul III, Cluj , Institutul de arte grafice, editură şi librărie „Cartea românească" S.A., Sucursala „Cosânzeana";

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)

Acknowledgements
The research presented in this paper was supported by the European Social Fund under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development , as part of the grant POSDRU/159/1.5/S/133652.

BDD-A23277 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:18 UTC)